

N:o 15 a.

Ank. till Riksd. Kansli den 27 Mars 1884, kl. 8 e. m.

*Utlåtande, angående regleringen af utgifterna under riksstatens
Nionde hufvudtitel.*

(1:a U. A.)

Vid riksstatens Nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, hafva vid innevarande riksmöte ifrågakommit de förändringar, som här nedan omförmälas.

Pensionsstaten.

Härvid har Kongl. Maj:t icke föreslagit någon förändring, hvar-
emot inom Riksdagen följande framställningar blifvit gjorda:

1:o. Uti en inom Första Kammaren väckt motion, N:o 1, har Friherre *R. Klinckowström* föreslagit, att anslaget för *blesserade öfver- och underofficerare* måtte upphöra att vara reservationsanslag och till beloppet nedsättas från 5,000 kronor, som det nu utgör, till 4,000 kronor. *Angående anslaget till blesserade öfver- och underofficerare.*

Såsom skäl för denna framställning har motionären anført:
dels att i mån som de få krigsmän af dessa klasser bortdö, några dylika pensionstagare svårligen, under nuvarande förhållanden, komma

att fylla de afgäendes rum; dels att reservationerna å detta anslag utgjorde enligt rikshufvudböckerna för år:

1874	8,755 kronor;
1875	10,030 ”
1876	11,305 ”
1877	12,880 ”
1878	14,030 ”
1879	14,955 ”
1880	16,030 ”

Beträffande frågan om förevarande anslags förändrande till fast anslag torde Utskottet få hänvisa till hvad Utskottet i sina under Andra, Fjerde, Femte och Sjette hufvudtitlarne afgifna utlåtanden anfört, beträffande samme motionärs vid dessa hufvudtitlar gjorda yrkanden om förändring i allmänhet af reservations- och förslagsanslag till fasta anslag. Motionärens framställning i denna del har Utskottet ej kunnat tillstyrka; hvaremot Utskottet i fråga om den af motionären föreslagna nedsättningen af anslaget belopp från 5,000 kronor till 4,000 kronor anser en sådan nedsättning på de af motionären anförda skäl lämpligen kunna ega rum; hvadan Utskottet alltså hemställer:

a) att, med afslag å Friherre Klinckowströms ofvanberörda framställning i hvad den afser förändring af förevarande anslags natur, anslaget för blesserade öfver- och underofficerare må såsom reservationsanslag fortfarande i riksstaten upptagas;

b) att, med bifall till Friherre Klinckowströms förevarande framställning i öfrigt, berörda anslag må nedsättas från 5,000 kronor till 4,000 kronor.

Angående
upphörande
af ett för-
slagsanslag.

2:o. Vidare har Friherre *Klinckowström* i ofvanberörda motion, N:o 1, inom Första Kammaren föreslagit, att *bidraget till handelsflottans pensionsanstalt att af tullmedlen direkte utgå*, enligt 1884 års riksstat upptaget såsom förslagsanslag med 78,000 kronor, måtte upphöra att vara förslagsanslag.

Åberopande hvad Utskottet vid föregående punkt anfört, hemställer Utskottet,

att Friherre Klinckowströms förevarande framställning måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

3:o. Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 25) har Herr A. H. Sandström, på anförda skäl, föreslagit, att Riksdagen ville uti underdånig skrifvelse begära, det Kongl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida icke nådiga reglementet för folkskolelärarnes pensionsinrättning den 30 November 1866 borde uti dess 17 § erhålla den förändrade lydelse, att orden *utöfver fem* år finge utgå, och folkskolelärare alltså blifva berättigade att såsom tjänsteår räkna icke blott den tid, under hvilken de såsom ordinarie bestridt folkskolelärarebefattning, utan äfven den tid som de, efter att hafva blifvit i behörig folkskolelärare-examen godkände, varit såsom extra lärare vid egentlig folkskola anstälde.

Angående väckt fråga om ändring i gällande reglemente för folkskolelärarnes pensionsinrättning.

Beträffande denna fråga torde Utskottet få erinra, att motionären vid sistförflutna riksdag gjorde framställning i enahanda syfte, men att, då frågan om tiden för pensionsrättens inträdande för folkskolelärare nyligen hade varit föremål för Riksdagens pröfning samt något ytterligare medgifvande i den af motionären antydda syftning icke syntts vara af behovet påkalladt, Utskottet då icke fann skäligt att understödja motionärens förslag, hvilket jemväl blef af Riksdagen lemnadt utan afseende, och enär, enligt Utskottets förmenande, några omständigheter icke heller nu förefinnas, af beskaffenhet att föranleda bifall till ifrågavarande framställning, hemställer Utskottet,

att Herr A. H. Sandströms förevarande motion måtte af Riksdagen lemnas utan afseende.

4:o. Uti särskilda inom Andra Kammaren väckta och till Stats-Utskottet remitterade motioner är föreslaget:

Ang. folkskolelärares pensionering.

af Herr Ola Andersson (motion N:o 62), med hvilken Herr Lasse Jönsson instämt, att Riksdagen måtte bevilja ett årligt anslag af 25,000 kronor på ordinarie stat, att, jemte det nu till folkskolelärares och lärarinnors pensionerande utgående anslaget och den deraf samlade fonden, användas dels till pensionering med 250 kronor årligen åt före 1867 afgangne lärare och lärarinnor samt dels till förhöjning för tidigare afgangne af de redan pensionerade, på sätt motionären angifvit, äfvensom i sammanhang härmed besluta, att de från och med år 1877 gällande ålders- och öfriga bestämmelser, såsom vilkor för pensions erhållande, skola gälla i fråga om pension för alla afgangne folkskolelärare och lärarinnor;

samt af Herr J. Marcuson (motion N:o 99), med hvilken Herrar A. P. Lind och Olof Andersson instämt, att 15,000 kronor årligt förslagsanslag må beviljas till pensionering åt f. d. folkskolelärare, som tagit afsked

före pensionsreglementets trädande i kraft; äfvensom att dessa pensioner måtte utgå och uppbäras efter samma regler och grunder, som vore gällande för de från och med år 1867 pensionerade folkskolelärare, hvarjemte, då nu statens tillgångar och öfriga förhållanden det medgäfvde, en billig omtanke för fattiga, gamla lärare syntes fordra, att dessa pensioner äfven finge utgå för innevarande år, samt att Riksdagen alltså ville utöfver årets stat särskildt anvisa penningemedel, för sådant ändamål förslagsvis 15,000 kronor.

Till stöd för ifrågavarande framställningar är i ofvanberörda motioner, till hvilka Utskottet för öfrigt torde få hänvisa, hufvudsakligen anfördt, att då pensionsregleringar tid efter annan skett ej allenast för statens embets- och tjenstemän, utan äfven för deras enkor och oförsörjda barn, för att bereda bättre förmåner åt dem, hvilka befunnit sig i ogynsamare ställning än andra med dem likstälde, man ej kunde undgå att erkänna skyldigheten att äfven bereda någon pensionsförmån åt de sannolikt ej många ännu kvarlevande gamle folkskolelärare, hvilka afgingo före den 1 Januari 1867, och som i öfrigt på nu gällande grunder dertill skulle kunna blifva berättigade, samt derjemte något större pension åt dem, som afgått medan de utgående pensionerna voro vida mindre än hvad genom senare beslut blifvit förhållandet, eller afgått under det åldersbestämmelserna voro strängare.

Ehuru Utskottet icke kan undgå att erkänna det beaktansvärda uti hvad motionärerne sålunda föreslagit, anser likväl Utskottet det vara betänkligt att, då folkskolelärarnes pensionsvilkor blifvit af Riksdagen pröfvade och bestämda, vidtagna åtgärder, ledande till ändring i hvad vid vederbörande folkskolelärares afgång varit stadgadt och gällande, helst enär i en framtid häraf skulle kunna hemtas skäl till liknande rubbning i andra pensionsstater, utan föreställer sig Utskottet, att det mest behjertansvärda ändamålet skulle på ett lämpligare sätt vinnas genom att, utan meddelande af generella och på sätt och vis retroaktiva bestämmelser, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett visst anslagsbelopp, hvarifrån understöd, i de fall, då ömmande omständigheter förekomme, kunde tilldelas sådana folkskolelärare, hvilka före år 1867 afgått; och hemställer Utskottet fördenskull,

att Herrar Ola Anderssons och J. Marcusons förevarande motioner må på det sätt bifallas, att Riksdagen för år 1885 å allmänna indragningsstaten anvisar och ställer till Kongl. Maj:ts disposition ett anslag af 10,000 kronor, hvaraf Kongl. Maj:t må ega meddela understöd af högst 250 kronor åt sådana

äldre, behöfvande folkskolelärare, hvilka oförvitligt skött sin tjänst, men derifrån erhållit afsked före år 1867, samt medgifver, att Kongl. Maj:t må ega närmare bestämma villkoren för sådant understöds erhållande.

Allmänna indragningsstaten.

5:o. Kongl. Maj:t har föreslagit, att för Justitierådet *Eduard Henrik Carleson* måtte å allmänna indragningsstaten uppföras en årlig pension af 5,600 kronor att, jemte den honom från civilstatens pensionsinrättning tillkommande pension 2,400 kronor, utgå från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked från justitierådsemetet blefve honom beviljad.

*Ang. pension
för Justitie-
rådet E. H.
Carleson.*

Af statsrådsprotokollet (bil. 1. sid. 11) inhemtas, att Justitierådet Carleson uti underdånig ansökning anført, att han, som nästlidet år träffats af nervslag, hvaraf han ännu lede samt antagligen komme att fortfarande lida, vid tillfälliga förbättringar upprepade gånger försökt att bestrida sitt innehavande justitierådsemet, men innan kort nödgats derifrån afstå, hvarigenom oordning uppkommit i den för Högsta Domstolen fastställda tjänstgöringsindelning, och mången gång svårighet äfven mött att fullgöra grundlagens föreskrift att i Högsta Domstolen viktigare mål skola afdomas af sju ledamöter; samt att, till förekommande af nämnda olägenheter upprepande, det vore för sökanden nödvändigt att begära afsked från embetet, men att hans enskilda förnögenhet, jemte hvad som vid afsked kunde från civilstatens pensionsinrättning erhållas, vore otillräckligt för sökandens eget och en talrik, af honom beroende familjs underhåll, under det knappt två år återstode, innan han kunde erhålla den genom nådiga kungörelsen och reglementet af den 29 Juni 1798 utlofvade statspension.

Ett vid ofvanberörda ansökning fogadt läkarebetyg, utfärdadt den 1 November sistlidet år, gifver vid handen, att Justitierådet Carleson, som i slutet af Augusti månad 1882 insjuknade i hjernblödning (apoplexia cerebri) och ännu ej vore återställd från följderna deraf, måste, för bibehållande af sitt nuvarande helsotillstånd, undvika hvarje själsansträngande arbete och således hvarken nu eller för framtiden kunde, utan öfverhängande fara för väsentlig försämring, återtaga och fullgöra sin tjänstgöring såsom ledamot af Konungens Högsta Domstol.

Vidare inhemtas af statsrådsprotokollet, att sökanden, som vore född den 16 November 1820 och den 5 Juni 1841 antagits i rikets

tjenst, blifvit utnämnd den 4 December 1860 till justitieråd, den 4 Maj 1874 till justitiestatsminister och den 14 Maj 1875 ånyo till justitieråd, samt att enligt gällande föreskrifter justitieråd, som uppnått 65 lefnadsår och 40 år innehaft anställning i statens tjenst, egde, derest han vore till helsan försvagad, att, efter erhållet afsked, undfå å allmänna indragningsstaten en årlig pension af 8,000 kronor, hvarjemte direktionen öfver civilstatens pensionsinrättning i afgifvet yttrande med anledning af ofvanberörda ansökning meddelat, att, enär sökanden fullgjort alla de i 14 § af nådiga reglementet för civilstatens pensionsinrättning den 30 november 1877 föreskrifna villkor för pensions erhållande, han vore berättigad att från och med månaden näst efter den, hvari afsked från justitierådsemetet blefve honom beviljad, tillträda, för sin öfriga lifstid, pension af 2,400 kronor årligen i första klassen af pensionsinrättningens tjänstemannafond.

På grund af hvad sålunda förekommit och med afseende å såväl Justitierådet Carlesons framstående verksamhet i rikets tjenst som vigten af, att det Högsta Domstolen tillhörande arbete må kunna i stadgad ordning utan rubbningar fortgå, får Utskottet hemställa,

att Kongl. Maj:s förevarande framställning måtte vinna Riksdagens bifall.

*Ang. pension
för kamereraren K.
Westerhult.*

6:o. I enlighet med Fångvårdsstyrelsens derom gjorda hemställan och uppå underdånig ansökning har Kongl. Maj:t föreslagit, att Kamereraren vid indragna straff-fängelset i Varberg *Kristoffer Westerhult* måtte från och med månaden näst efter den, då afsked från förenämnda kamererarebefattning blefve honom meddeladt, uppföras å allmänna indragningsstaten till åtnjutande för sin återstående lifstid af en årlig pension af 2,000 kronor.

Af statsrådsprotokollet (se Nionde hufvudtiteln bil. 1 sid. 13 och 14) inhemtas:

att Westerhult, enligt ansökningen i styrkta afskrifter vidfogade betyg, vore född den 30 November 1817 och den 15 Juni 1839 undergått examen för inträde i kammar- och räkenskapsverken i riket samt, efter att hafva tjenstgjort å kronofogde- och häradsskrifvarekontor, den 17 November 1852 antagits till extra ordinarie kammarskrifvare i Statskontoret och den 7 December samma år i enahanda egenskap hos Fångvårdsstyrelsen, hvarefter han den 1 Mars 1853 blifvit af styrelsen förordnad att bestrida kamererarebefattningen vid straffängelset i Varberg, å hvilken tjenst, sedan densamma, jemte andra tjänstebefattningar vid fångvården, enligt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 29 September

1863 blifvit å ordinarie stat uppförd, Westerhult den 12 December 1865 erhållit konstitutorial;

att, jemlikt Kongl. Maj:ts nådiga bref den 2 Juli 1875, fångvårdens å ordinarie stat uppförde embets- och tjenstemän vore berättigade till pension å allmänna indragningsstaten, enligt de för civile tjenstemän i detta hänseende gällande grunder; samt

att enligt dessa grunder, hvilka blifvit fastställda genom Kongl. Maj:ts nådiga bref till Statskontoret den 12 November 1823, erfordrades för rätt till erhållande af pension 65 lefnads- och vid pass 40 tjenstår;

samt att då Westerhult numera väl innehade den för pensions erhållande bestämda lefnadsålder, men endast 31 år varit anställd i statens tjenst, vid hvilket förhållande de för hans öfverflyttning på allmänna indragningsstaten föreskrifna vilkor icke kunde anses uppfyllda, Fångvårdsstyrelsen likväl, i betraktande deraf att hans innehafvande befattning blifvit indragen, och att han, som under senare åren, på grund af sjukdom, åtnjutit längre tids tjenstledighet, numera vid framskriden ålder icke lämpligen kunde, äfven om han dertill kunde anses pligtig, till annan befattning förflyttas, hemställt om Westerhults öfverflyttande på allmänna indragningsstaten; varande tillika af styrelsen upplyst, att enligt den fastställda aflöningsstaten Westerhults lön, oberäknadt skrifvarearfvode 300 kronor, utgjorde 1,500 kronor samt två ålders-tillägg med tillsammans 500 kronor, hvadan det pensionsbelopp, som jemlikt Kongl. Maj:ts nådiga bref till Statskontoret den 16 Mars 1858 och den 23 November 1860 skulle honom tillkomma, uppginge till 2,000 kronor.

Af bifogadt läkarebetyg inhemtas, att Westerhult dels i följd af en åkomma (tumör) i halsen, dels genom sin högre ålder svårigen kunde vidare i tjenst användas.

Då Kamereraren Westerhult, på grund af hvad här ofvan finnes omförmäldt, synes böra tilldelas pension, hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte vinna Riksdagens bifall.

7:o. Kongl. Maj:t har vidare föreslagit att den rätt till pension, som, i följd af Rikets Ständers beslut och Kongl. brefvet den 16 Mars 1858, under stadgadt vilkor tillkomme lärare vid de högre militärläroverken, hädanefter måtte upphöra, så vidt angår vid dessa läroverk såsom lärare anställde *officerare*, med undantag för dem, som vunnit anställning, innan beslutet om pensionsrättens upphörande kan varda utfärdadt.

*Ang. upp-
hörande af
pensionsrätt
för officerare,
hvilka an-
ställas såsom
lärare vid de
högre militär-
läroverken.*

I statsrådsprotokollet (se bil. 2 sid. 15—17), till hvilket Utskottet beträffande den närmare utredningen af denna fråga torde få hänvisa, är såsom skäl för ifrågavarande pensionsrätts upphörande hufvudsakligen anfördt, att olägenheter uppstode deraf att samme militäre lärare alltför lång tid föreläste och examinerade i samma ämne, enär lärarekallet obestridligen vore ganska ansträngande och de lärare få, som ej genom den ensidiga undervisningen i ständigt samma elementära ämnen förtröttades redan före utgången af de 20 åren, likasom äfven ett stelnande i vissa former lätt blefve en följd af länge fortsatt återuppreparande af samma lärokurs; att likväl för de militäre lärarne, hvilka icke såsom de civile gjort teoretisk undervisning till sin egentliga lifsuppgift, förhoppningen om pension emellertid måste till föga fromma för undervisningen utgöra en mäktig driffjeder att söka qvarhålla sig vid sina lärarebefattningar, och exempel hade förekommit derpå, att sådane lärare, för att uppnå den stadgade pensionsåldern, under flera eller färre år förskaffat sig tjänstledighet med tillåtelse att under tiden uppehålla sina läraregöromål genom vikarier, samt att, på det derföre hvarje militär, som kommenderades eller tills vidare förordnades att bestrida lärarebefattningen vid något af militärläroverken, måtte kunna med större lätthet derifrån entledigas, innan hans undervisningsförmåga började aftaga, Inspektören för militärläroverken ansett sig böra hemställa, att för de *officerare*, som hädanefter blefve såsom lärare vid militärläroverken anställda, ifrågakomna pensionsrätt, så vidt den ännu vore gällande, måtte upphöra.

I infordradt utlåtande har Statskontoret beträffande förevarande fråga erinrat, att den pensionsrätt, som enligt reglementet den 13 November 1866 tillkomme lärarne vid krigsskolan å Karlberg, genom det senaste reglementet för samma skola af den 14 Augusti 1874 måste anses hafva upphört för de lärare, som efter denna tidpunkt vid nämnda skola vunnit anställning, hvaremot i afseende åter å lärarne vid de nuvarande högre militärläroverken, krigshögskolan samt artilleri- och ingeniörhögskolan Statskontoret ansåge den i nådiga brefvet den 16 Mars 1858 för lärarne vid dåvarande högre artilleriläroverket å Marieberg medgifna pensionsrätt tillkomma de vid dessa läroverk anstälde lärare, intilldess annorlunda blefve i behörig ordning stadgad.

Då Utskottet icke kan annat än godkänna de skäl, som för ifrågavarande pensionsrätts upphörande blifvit anförda, helst pensionsförmånen för lärarne vid krigsskolan å Karlberg, enligt hvad ofvan är omförmäldt, redan blifvit borttagen, hemställer Utskottet,

att den rätt till pension, som i följd af Rikets Ständers beslut och Kongl. brefvet den 16 Mars 1858,

under stadgadt vilkor, tillkommer lärare vid de högre militärläroverken, hädanefter skall upphöra, så vidt angår vid dessa läroverk såsom lärare anstälde *office-rare*, med undantag för dem, som vunnit anställning, innan beslutet om pensionsrättens upphörande kan vara utfärdadt.

8:o. Till gratifikationer åt de från 1808 och 1809 årens krig *Ang. gratifi-*
 kvarlevande *landtvärnsmän*, som sig derom anmäla, har Kongl. Maj:t *kationer åt*
 äskat anvisande för år 1885 å allmänna indragningsstaten af 4,000 *f. d. landtvärnsmän.*
 kronor, under vilkor att gratifikationsbeloppen ej må öfverstiga 200
 kronor åt hvarje landtvärnsman.

Med erinran endast att under en följd af år Riksdagen till förevarande ändamål beviljat ett anslag af 10,000 kronor, men att, då antalet understödstagare, som, enligt hvad statsrådsprotokollet (se Nionde hufvudtiteln bil. 3) upplyser, år 1882 utgjorde 26, emellertid för 1883 nedgått till 19, och föga anledning funnes till det antagandet, att detta antal, genom tillkomsten af nya berättigade sökande, komme att ökas, det föreslagna beloppet 4,000 kronor ansetts fullt tillräckligt, får Utskottet hemställa,

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit måtte vinna Riksdagens bifall.

9:o. Af Kongl. Maj:t är vidare föreslaget, att såvida det under *Ang. fortsatt*
 fjerde hufvudtiteln framställda förslag rörande fullföljande af arméintendenturens organisation varder af Riksdagen godkändt, den nu varande *pensionsrätt*
 innehafvaren af befattningen såsom intendent och chef för militärbyrån *för nuvarande*
 inom Arméförvaltningens intendentsdepartement måtte, jemväl efter det *intenden-*
 befattningen afförts från Arméförvaltningens stat och under benämning *ten inom Ar-*
 öfverfältintendent upptagits å generalitetsstaten, bibehållas vid rättig- *méförvaltningens*
 heten att efter afskedet komma i åtnjutande af den pension från all- *gens inten-*
 männa indragningsstaten, som svarar mot hans nu innehafvande tjänst, *dentsdepar-*
 och hvilken pension han skulle, enligt de för tjänstemännen på Armé- *tement.*
 förvaltningens stat gällande pensionsgrunder, i Februari 1885 intjenat.

Då emellertid förevarande fråga är beroende af Kongl. Maj:ts ofvan berörda under fjerde hufvudtiteln framställda förslag, men detta ännu icke blifvit af Riksdagen slutligen afgjort, är Utskottet ännu ej i tillfälle att yttra sig angående förevarande framställning, utan kommer Utskottet att härom afgifva särskildt utlåtande; hvilket Utskottet härmed skolat

anmäla.

Ang. pension
för Löjtnan-
ten S. G.
Westmans
enka Ellen
Westman.

10:o. I anledning af derom gjord ansökning och uppå tillstyrkan af chefen för flottans militärpersonal har Kongl. Maj:t föreslagit, att å allmänna indragningsstaten måtte för affidne Löjtnanten vid flottan S. G. Westmans enka *Ellen Westman*, född Boltenhagen, uppföras en årlig pension af 300 kronor, att från och med innevarande års början utgå, så länge hon i sitt nuvarande enkostånd förblifver.

Af statsrådsprotokollet (se Nionde hufvudtiteln bil. 5 sid. 22) inhemtas, att Löjtnanten Westman den 22 April sistlidet år affidit till följd af de skador, han under tjensteutöfning erhållit vid en samma dag timad eldsolycka i Karlskrona, att vid den gjorda ansökningen funnes fogade intyg från flere af den affidnes förmän, hvilka vitsordade att han i lifstiden städse utmärkt sig för framstående nit och duglighet vid fullgörandet af sina tjensteåligganden, hvarjemte chefen för flottans militärpersonal i sitt öfver berörda ansökning afgifna utlåtande anfört, att Löjtnanten Westman gjort sig väl förtjent af de hedrande vitsord, som funnos samma ansökning vidfogade; att det efter bemålde Westman upprättade bouppteckningsinstrument utvisade en behållning af endast 10,042 kronor 31 öre, deraf lösegendom till ett värde af omkring 2,300 kronor, samt att sökanden med två späda barn, det ena födt några månader efter mannens död, från amiralitetskrigsmanskassan icke egde åtnjuta högre gratial än 190 kronor årligen och befunne sig i högst behjertansvärda omständigheter.

Då emellertid under senare tider den grundsatsen allt mera gjort sig gällande, att affidne tjenstemäns efterlemnade hustru och barn icke böra tilldelas pension från statsverket, så vida icke synnerligen ömmande omständigheter dertill föranleda, hvilket i förevarande fall icke torde kunna sägas vara fallet, då bouppteckningen efter affidne Westman utvisar en jemförelsevis icke obetydlig behållning, hvarjemte hans enka redan åtnjuter gratial från amiralitetskrigsmanskassan, hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

Ang. pension
för Naviga-
tionsföre-
ståndaren A.
F. Kullan-
ders enka
*Emilia Char-
lotta Kul-
lander.*

11:o. Uppå i underdånighet gjord och af direktionen för navigationsskolan i Hernösand understödd ansökning har Kongl. Maj:t föreslagit, att affidne föreståndaren för nämnda navigationsskola *Adolf Fredrik Kullanders enka Emilia Charlotta Kullander*, född Magnusson, måtte uppföras å allmänna indragningsstaten till åtnjutande af en årlig pension af 300 kronor, att från och med innevarande års början utgå, så länge hon i sitt nuvarande enkostånd förblifver.

I statsrådsprotokollet (se Nionde hufvudtiteln bil. 6 sid. 25—26) upplyses, att af de denna fråga rörande ansökningshandlingarne och dervid fogade intyg hufvudsakligen inhemtas:

att Adolf Fredrik Kullander, som var född den 22 februari 1835, efter mera än 33 års tjenstgöring vid flottan, under hvilken tid han grad efter grad befordrades till öfverstyrman, år 1882 lemnat sin tjenst derstädes, sedan han den 28 April samma år blifvit utnämnd till föreståndare för navigationsskolan i Hernösand, hvilken befattning han innehade till sin död den 26 September 1883;

att Kullander såväl under sin tjenstetid vid flottan som i sina lärarebefattningar vid ej mindre flottans informationsverk, hvarest han under 6 år biträdt vid undervisningen, än äfven Hernösands navigationsskola, der han tjenstgjort dels såsom underlärare och dels såsom föreståndare och öfverlärare under tillsammans 20½ år, utmärkt sig genom skicklighet och nit i förening med en hedrande vandel;

att han jemväl dels enligt Marinförvaltningens förordnande den 19 Maj 1882 till sin död bestridt lärarebefattningen vid Hernösands navigationsskolas maskinistafdelning i ångmaskinlära m. m. för ångfartygsbefälhafvareelever och dels under åren 1872, 1873 och 1874 meddelat undervisning åt åtskillige vid navigationsskolorna i Stockholm och Gefle sedermera examinerade ångfartygsbefälhafvareelever;

att tillgångarne efter Kullander, efter afdrag af boets skulder, utgjort 3,425 kronor 7 öre till fördelning emellan enkan och fyra barn, af hvilka det äldsta vid fadrens fränfalle var 13 år och det yngsta 5 år gammalt;

samt att, då Kullander vunnit befordran i annat verk, innan han uppnått den i § 55 i gällande reglemente för amiralitetskrigsmanskassan för rätt till pension stadgade tjenstetid af 30 år, Kullander vid sin död icke egde rättighet till pension ur denna kassa och följaktligen icke heller till gratial för enka och barn.

På grund af de behjertansvärda omständigheter, som för beviljandet af ifrågavarande pension förefinnas, hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte af Riksdagen bifallas.

12:o. Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit att lärarne vid *Musikaliska Akademiens konservatorium och Direktören för samma läroverk* må, då de uppnått 60 lefnadsår och minst 20 tjenstår, efter afskedstagande från tjensten ega att under sin återstående lifstid uppbära pension å allmänna indragningsstaten med det belopp, hvartill lönen uppgår.

Ang. pensionsrätt för Direktör och lärare vid Musikaliska Akademiens konservatorium.

Af statsrådsprotokollet (se Nionde hufvudtiteln bil. 7) inhemtas, att föredragande departementschefen till stöd för ifrågavarande framställning hufvudsakligen åberopat hvad Musikaliska Akademien uti skrifvelse den 29 September sistlidet år anfört, och i hvilken skrifvelse framhålles bland annat, hurusom Riksdagen, jemlikt Kongl. Maj:ts nådiga bref till Statskontoret den 1 Juni 1877, medgifvit, att, oberoende af hvad gällande stadganden innehölle om rätt till pension å allmänna indragningsstaten, civile embets- och tjänstemän samt betjente, hvilkas afföning på grund af reglering, som skett vid 1876 och 1877 årens riksdagar eller vid följande riksdagar kunde komma att ega rum, vore fördelad i lön och tjänstgöringspenningar, skulle — der ej för särskilda fall andra bestämmelser vore eller blefve meddelade — vara berättigade att, då de uppnått 65 lefnadsår och minst 35 tjänstår, vid afskedstagandet från tjensten å allmänna indragningsstaten undfå pension till lörens hela belopp; en bestämmelse, som torde vara tillämplig på Musikaliska Akademiens tjänstemän och lärarne vid dess musikkonservatorium, för hvilka ny stat blifvit år 1877 fastställd, utan att särskilda bestämmelser i ofvannämnda hänseende dervid meddelats; att den tjänstgöringstid, som sålunda blifvit föreskrifven för åtnjutande af pension, emellertid syntes, hvad anginge såväl lärare som tjänstemän vid Musikaliska Akademien och musikkonservatorium, vara utsträckt utöfver hvad lämpligt vore; att de musikalska artisterna i vårt land i allmänhet först vid mognare år vunne den utbildning och erfarenhet, att de kunde anses tjenlige till lärare vid statens musikskola, och den verksamhet, som i denna egenskap väntade dem, vore af den natur, att de svårligen kunde tänkas härda ut med att på ett tillfyllestgörande sätt sköta densamma under någon längre tidrymd, eller efter uppnådd högre ålder, enär undervisning i musik, jemförd med annan undervisning, utan tvifvel vore den mest ansträngande: det ständiga åhörandet af elevernas öfningar med vaket sinne och spänd uppmärksamhet kunde i längden icke annat än verka slappande och utmattande på öra och nervsystem, så att förmågan att med full friskhet öfvervaka och leda lärjungarnes arbete endast i sällsynta fall kunde tänkas under längre tid bevarad; att det derföre måste anses i högsta grad önskvärdt, att utväg funnes för de gamle och tröttade lärarne att draga sig tillbaka för att lemna rum åt yngre och friskare förmågor, så att en utöfver måttet af vanliga krafter förlängd lärareverksamhet icke måtte komma att utöfva ett menligt inflytande på lärjungarnes studier; samt att med lärarne vid musikkonservatorium äfven Direktören för läroverket syntes böra likställas, enär reglementet förutsatte hos honom, bland annat, en noggrann kännedom om alla elevers musikalska begåfning och gradvis

skeende utveckling, något som icke kunde vinnas utan att oafåtligt följa deras studier och öfningar under lektionstimmarna; hvarjemte särskild uppmärksamhet syntes böra fästas på den omständigheten, att ifrågavarande befattning i allmänhet och företrädesvis borde anförtros åt en man af mognare ålder.

På de skäl, hvilka sålunda blifvit anförda, hemställer Utskottet,

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit måtte vinna Riksdagens bifall.

13:o. Kongl. Maj:t har vidare föreslagit att *provinsialläkare* må ega att vid fyllda 60 år och efter 30 års tjenstgöring i statens tjenst afgå derifrån med pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 4,000 kronor. *Angående
provinsial-
läkares
pensionsrätt.*

Af statsrådsprotokollet inhemtas, att vederbörande departementschef vid behandlingen af denna fråga inför Kongl. Maj:t anført följande:

»I sin till Eders Kongl. Maj:t aflåtna skrifvelse den 21 September nästlidna år angående medicinalverkets behof har Medicinalstyrelsen förnyat sin redan tillförene gjorda underdåniga framställning i fråga om förhöjning af provinsialläkarnes löner och pensioner, hvarvid styrelsen, med åberopande af de motiv, som blifvit anförda i dess angående berörda frågor afgifna utlåtande af den 10 Oktober 1881, och med vidhållande af sin då uttalade åsigt, att provinsialläkarnes ställning icke afhjelpes genom förökade tjenstgöringspenningar för vissa distrikt, i underdånighet hemställt, det Eders Kongl. Maj:t täcktes till näst sammanträdande Riksdag aflåta proposition derom:

att provinsialläkarnes löner, som för närvarande utgå med 2,000 kronor jemte ett ålderstillägg af 500 kronor efter 10 års tjenst, måtte förbättras genom den ursprungliga lörens höjande till 3,000 kronor samt ännu ett ålderstillägg af 500 kronor efter 15 års tjenst, hvarigenom dessa löner alltså slutligen skulle komma att utgöra 4,000 kronor;

att ålderstilläggen i hvarje fall finge åtnjutas från och med kalenderåret näst efter det, hvarunder den föreskrifna tjensteåldern blifvit uppnådd, och mot vilkor af väl vitsordad tjenstgöring såsom ordinarie eller efter legitimationen tillförordnad provinsialläkare; samt

att provinsialläkare skulle ega rätt att vid fyllda 55 år och efter 25 års tjenstgöring i statens tjenst, af hvilka 20 år såsom provinsialläkare, erhålla afsked med pension å allmänna indragningsstaten till

samma belopp som lönen samt med skyldighet att vid denna lefnads- och tjensteålder, om så fordrades, afgå från tjensten.

Emellertid och för den händelse att hela denna fråga icke heller nu skulle kunna vinna sin lösning har Medicinalstyrelsen ansett sig böra framhålla den stora vigten deraf, att åtminstone pensionsåldern och pensionsbeloppen för desse tjenstemän så ordnades, att de äldre provinsialläkarne ej måtte af ekonomiska skäl tvingas att till skada såväl för sig sjelfve som för distrikten allt för länge qvarstå vid sina tjenstebefattningar. I detta sistnämnda hänseende gäller för närvarande Riksdagens år 1878 fattade beslut, enligt hvilket provinsialläkare må vid fyllda sextio år och efter trettio års tjenstgöring i statens tjenst afgå derifrån med pension å allmänna indragningsstaten till samma belopp som lönen.

Jag har flere gånger inför Eders Kongl. Maj:t uttalat min åsigt, att storleken af den lön, som bör till provinsialläkaren utgå af statsmedel, är väsentligen beroende af storleken af de tjensteåligganden och uppoffringar, som staten af honom fordrar, samt att därför det under behandling varande förslaget till ny instruktion för provinsialläkarne borde vara afgjort, innan man kunde bedöma om och i hvad mån en allmän förhöjning af provinsialläkarnes löner vore af billigheten påkallad. Jag får därför vid detta tillfälle anmäla, att det af Medicinalstyrelsen utarbetade och med skrifvelse den 17 Juni 1881 till Eders Kongl. Maj:t ingifna förslag till sådan instruktion varit å remiss utställt till Öfverståthållareembetet och Eders Kongl. Maj:t Befallningshafvande i länen, af hvilka embetsmyndigheter flere jemte sina egna utlåtanden bifogat infortrade yttranden af vederbörande provinsialläkare, hvarefter Medicinalstyrelsen lemnats tillfälle att yttra sig med anledning af de mot förenämnda förslag framställda anmärkningar. Detta sitt yttrande har bemälda styrelse afgifvit i skrifvelse af den 14 sistlidne September. Visserligen har ärendet härigenom vunnit en flersidigare belysning, men det befinner sig likväl icke ännu i det nöjaktigt utredda skick, att detsamma kan inför Eders Kongl. Maj:t till slutlig pröfning framläggas. Det råder ännu så stor osäkerhet äfven bland de sakkunnige, såväl om hvad som bör anses vara provinsialläkarens tjensteuppgift, som om hans rätta ställning till staten och kommunen, och äfven i öfrigt träda mer och mer i dagen missförhållanden i afseende å den nuvarande anordningen af hela institutionen, som synas tariffva en grundlig undersökning.

Sålunda har i § 1 af det framlagda instruktionsförslaget såsom hufvudgrundsats blifvit uppställt: provinsialläkares tjensteåliggande skall vara att, på sätt instruktionen närmare bestämmer, till förebyg-

gande af sjukdomars uppkomst och spridning utöfva inseendet öfver den allmänna helso- och sjukvården inom distriktet samt att verkställa de derstädes förekommande rättsmedicinska förrättningar; och skall provinsialläkare derjemte vara pligtig att, i den mån hans öfriga tjenstegöromål det medgifva, mot skäligen ersättning meddela enskild läkarevård åt dem, som anlita honom derom.

Medicinalstyrelsen har alltså i främsta rummet stält åliggandet att hafva tillsyn öfver den allmänna helsovården, men deremot i andra rummet utöfvandet af den enskilda sjukvården, och detta senare dessutom med några väsentliga inskränkningar, genom hvilka afsetts att förekomma dels läkarens öfveranstängning, dels ock allmänhetens understundom alltför uppdrifna och pockande anspråk på hans biträde utan motsvarande ersättning. Några af de provinsialläkare, som i ämnet yttrat sig, hafva än mera betonat vigten af inseendet öfver den allmänna helsovården såsom provinsialläkarens hufvuduppgift, medan de ansett honom böra frikallas från obligatorisk eller annan från statens sida reglementerad enskild sjukvård, än den han sjelf kunde vilja lemna och säkerligen icke skulle undandraga sig; med afseende å hvilket yrkande jemväl blifvit ifrågasatt, huruvida icke landtkommunerna lika med städerna borde bekosta sin egen sjukvård.

Men häremot har å andra sidan blifvit anfördt: att man af ålder vant sig att betrakta provinsialläkare-institutionen såsom egentligen tillkommen för att betjena allmänheten med en sjukvård, som derför utan i aflägsnare, glest befolkade eller fattigare bygder icke skulle kunnat erhållas; att en omtänksam provinsialläkare, utan att åsidosätta den allmänna helsovårdens fordringar, borde kunna medhinna och tillgodose den enskilda sjukvården, likasom att hans bestyr i och för den allmänna helsovården redan nu kunde anses tillräckligt lönade från statens sida, hvarföre man icke skäligen borde inskränka den enskilda sjukvården, på samma gång som man ifrågasatte en förbättring af provinsialläkarens lönevillkor; att, om det komme att helt och hållet bero på provinsialläkarens godtfinnande att bestämma, om och när ledighet från andra tjenstegöromål medgåfve honom att meddela enskild läkarevård, han ofta nog torde befinnas hindrad, äfven då den sjuke måhända bäst behöfde hans hjälp, men det för läkaren vore obeqvämt att lemna hemmet eller han ej vore säker om ersättning; att det hittills varit allmänt antaget, att provinsialläkaren vore skyldig att lemna enskild sjukvård, när den påkallades, samt att lönen af statsmedel äfven i viss mån varit beräknad såsom godtgörelse för sjukvård åt obe-medlade.

Dessa och andra erinringar vid det nya instruktionsförslaget hafva

synts mig af den vigt, att de icke lära kunna undanrödjas blott genom vidtagande af redaktionsförändringar i detalj. Vål har Medicinalstyrelsen nu mera ansett sig böra tillstyrka utelemnande af vilkoret i fråga om provinsialläkares skyldighet att meddela enskild sjukvård, »i den mån hans öfriga tjenstegöromål det medgifva»; men frågan om ersättningen kvarstår i allt fall såsom en olöst principfråga. Det torde väl ock kunna ifrågasättas, om icke distriktens kommuner sjelfve böra bidraga till provinsialläkarens aflönande, särskildt genom öfverenskommen godtgörelse åt läkaren för sjukvård åt obemedlade. Det kan icke heller lemnas å sido eller oanmärkt, att åtskilliga distrikt, hvilka länge åtnjutit förmånen af anställd provinsialläkare, aflönad af staten, undrandragit sig att åt honom bygga och underhålla bostad, ett vilkor som i senare tid alltid förbundits med inrättandet af nya provinsialläkarebeställningar. Andra distrikt åter, hvilka i afseende på läkarevårdens ordnande icke kunnat räknas bland de bäst lottade, hafva delat sig sålunda, att ett trängre område för sig antagit och med icke obetydliga uppoffringar aflönat särskild distriktsläkare, utan annan förmån för denne från statens sida än medgifven rätt till tjänstårsberäkning såsom för civile läkare i statens tjenst. Härtill kommer vidare, att genom de vidt utsträckta jernvägsanläggningarna och i öfrigt öppnade nya kommunikationsleder de nuvarande provinsialläkaredistriktet i flera fall torde befinnas mindre väl anordnade i afseende på den territoriella indelningen och deraf beroende förmåga att bereda innehafvaren af provinsialläkaretjensten bättre inkomst genom enskild praktik. Då äfven dylika ojemnheter böra uppmärksammas, och frågan i sin helhet tarfvar en fullständigare utredning, finner jag mig icke heller nu kunna föreslå en definitiv reglering af provinsialläkarnes aflöningsförmåner.

Med frågorna om provinsialläkarnes tjensteåligganden och deraf beroende löner står frågan om deras pensionering icke i något nödvändigt sammanhang. I detta afseende har Medicinalstyrelsen föreslagit dels en minskning i antalet lefnads- och tjensteår, som nu utgöra vilkor för pensions erhållande, dels ock en förhöjning af pensionernas belopp. Till förmån för hvad Medicinalstyrelsen föreslagit angående lättade pensionsvilkor kunna utan tvifvel anföras beaktansvärda skäl. Men då pensionsvilkoren för provinsialläkare redan nu äro lindrigare än för civile embets- och tjenstemän i allmänhet; då dessa lindrigare pensionsvilkor äro desamma, som blifvit fastställda för andra klasser af sådana tjenstemän, hvilkas tjenstegöromål, lika med provinsialläkarnes, med rätta anses ansträngande och kräfva obrutna krafter; samt då, om än medellifslängden för läkare är ovanligt låg, tillfredsställande utred-

ning saknas, att läkare, som uppnått 55 års ålder, i allmänhet skulle vara otjänstbare, synes mig betänkligt att, åtminstone i frågans nuvarande skick, föreslå en förändring uti hvad i denna del redan finnes stadgadt.

Deremot anser jag, lika med Medicinalstyrelsen, af trängande behof påkalladt och af billig hänsyn till provinsialläkarens ansvarsfulla och ansträngande kall önskvärdt, att en förhöjning af pensionsbeloppen varder genomförd. Ingen statens tjenare, på hvars bildning ställas sådana anspråk och hvars tjenstgöring är af sådan vigt, torde hafva en så otillfredsställande pension, som provinsialläkaren. Om hans jemförelsevis låga aflöning af staten har sin naturliga förklaring deruti, att han, jemte det han utför vissa offentliga värf, tillika är en yrkesidkare, som genom utöfvande af sitt kall i regeln har icke obetydliga inkomster, så är det obilligt att, då åldern och dermed behofvet af hvila inträder, pensionens belopp skall röna inverkan af den låga lönen. I afseende å en annan klass af tjenstemän, som har samma dubbelnatur som provinsialläkarne, nemligen förste landtmätarne, har man ock med anledning häraf bestämt pensionen till 2,500 kronor, ehuru lönen jemte ålderstillägg utgör endast 1,900 kronor. Äfven häradshöfdingarne, i afseende å hvilka dylika hänsyn mindre kunna göras gällande, hafva en pension större än lönen. Men icke blott billighetshänsyn tala för en förbättring af provinsialläkarnes pensionering. Såsom Medicinalstyrelsen antydt, lider äfven läkarevården i distrikten af den låga pensioneringen, i det mången provinsialläkare, som ser sig ur stånd att lefva på den låga pensionen allena, nödgas äfven efter uppnådd pensionsålder och med sjunkande krafter tjena qvar, för att genom praktiken erhålla ett nödvändigt tillskott till sitt underhåll.

Af dessa skäl, och då jag tror det af Medicinalstyrelsen föreslagna pensionsbelopp icke vara större, än hvad billigheten kräfver, tillstyrker jag i underdånighet, det Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen, att provinsialläkare må ega att vid fyllda sextio år och efter trettio års tjenstgöring i statens tjenst afgå derifrån med pension å allmänna indragningsstaten till belopp af fyra tusen kronor.“

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion, N:o 131, har Herr *Hedin* med anledning deraf att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning, i hvad den afser åldersbestämmelserna, icke öfverensstämmer med Medicinalstyrelsens i ämnet afgifna förslag, till en början erinrat:

att Sundhetskollegium i skrifvelse till Kongl. Maj:t af den 24 September 1877 upplyst, att bland 42 under de tolf då sistförflutna åren aflidne provinsialläkare endast 11 vid dödstillfället uppnått en ålder af 60 år eller derutöfver;

att enligt den å provinsialläkaremötet 1880 framlagda dödsstatistik, omfattande tiden från 1840, hvarunder 126 provinsialläkare afidit, åldern vid dödstillfället i medeltal utgjort 57,7 år; att de 1840—60 afidne 77 provinsialläkarnes medelålder vid döden var 57,9; att dessa siffror för en tjuguårs- och en fyrtioårs-period torde vara tillräckligt upplysande;

att Medicinalstyrelsen redan 1862 uttalat den åsigten, att provinsialläkares pensionsrätt borde inträda vid 55 lefnads- och 25 tjänstår;

att under de sedan dess förflutna två årtiondena den medicinska studiekursen, som torde vara längre i Sverige än i något annat land, säkerligen åtminstone ej förkortats; att den enligt en år 1873 offentliggjord, tio år omfattande statistik kräft tio och ett halft år (ehuru de icke få undantagsfall af vida längre studietid afräknats, som medräknade skulle hafva höjt medeltalet med ytterligare minst 1 år); att den i allmänhet afslutats först efter fyllda 31 år;

att de under 1840—60 afidne 77 provinsialläkarnes ålder vid tjänstetillträdet i medeltal var 35,5 år, och deras medeltjänstetid 18,5 år;

att Riksdagen 1877 faststälde pensionsåldern för de fleste regementsofficerare samt för bataljonsläkare, bataljonsveterinärer m. fl. till 55 år;

att Riksdagen vid samma tillfälle bestämde pensionsåldern för officerare af kompaniofficers grad m. fl. till femtio (50) år;

att folkskolelärare nu mera äro berättigade till hel pension vid 55 års ålder och till afkortad vid 50 år, sedan Riksdagen 1876 på förslag af Herr *A. Rundbäck* för detta ändamål beviljat en tillökning å 200,000 kronor i bidraget till folkskolelärares pensionering;

och har Herr *Hedin* på grund häraf föreslagit, att Riksdagen behagade på det sätt bifalla Kongl. Maj:ts proposition om provinsialläkarnes pensionering, att åldersbestämmelserna ändras till femtiofem lefnads- och tjugufem tjänstår.

Utskottet anser betänkligt att, såsom nu är föreslaget, pension till provinsialläkare bestämmes att utgå till högre belopp än den lön, de under sin tjänstetid åtnjuta, hvilket för öfrigt är stridande mot de grunder, som i detta afseende äro gällande för statens embets- och tjänstemän i allmänhet; och då vidare Utskottet håller före, att, innan någon förändring uti nu ifrågavarande afseende må böra ega rum, provinsialläkares tjänsteskyldigheter böra närmare än nu är förhållandet blifva bestämda, hemställer Utskottet:

a) att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit icke må af Riksdagen bifallas; och

b) att jemväl Herr *Hedins* motion icke måtte vinna Riksdagens bifall.

14:o. Af Kongl. Maj:t är vidare föreslaget, att på allmänna in-
dragningsstaten måtte anvisas en personlig lön åt Filosofie doktoren
Alfred Gabriel Nathorst, att af honom under hans återstående lifstid,
eller till dess han kan varda befordrad till annan statens tjänst, uppbäras
till samma belopp, som utgår till riksmusei ordinarie intendent, nemli-
gen 4,000 kronor fast lön, 1,000 kronor tjänstgöringspenningar och två
ålderstillägg, hvarterda å 500 kronor, att utgå enligt de i nådiga bref-
vet den 12 Maj 1876 meddelade bestämmelser rörande aflöningen för
öfrige intendent vid riksmuseum, med skyldighet för Doktor Nathorst
att under Vetenskapsakademiens inseende vårda vissa delar af riks-
musei botaniska och palæontologiska samlingar, hufvudsakligen efter
den fördelningsgrund, som i akademiens underdåniga skrifvelse den 14
September 1881 är antydd och som akademien i öfrigt kan efter sig
företeende omständigheter finna skäl närmare bestämma, samt att ställa
sig till efterrättelse den instruktion, som akademien för honom utfärdar.

Enligt hvad af statsrådsprotokollet (se nionde hufvudtiteln bil. 7
sid. 34—36) inhemtas, har ifrågavarande framställning föranledts deraf,
att Vetenskapsakademien, åt hvilken inseendet öfver naturhistoriska
riksmuseum är anförtrodt, i skrivelser den 15 September 1880 och
den 14 September 1881 fäst Kongl. Maj:ts uppmärksamhet på behovet
af ännu en intendent för vården af museets botaniska samlingar och
dervid anført, hurusom de ifrågavarande samlingarne under de tre sista
årtiondena så ansenligt förökats, att det numera icke vore för en en-
sam intendent möjligt att egna alla delar deraf den detaljerade omvård-
nad, som erfordrades, helst om, såsom lämpligast borde ske, den bety-
dande samling af växtförsteningar, som i senare tider tillflutit riks-
museum och hittills oegentligt varit förenad med de palæo-zoologiska
samlingarne, blefve med det botaniska museet införlifvad och stald
under vård af en intendent, som jemväl gjort växtpalæontologien till
sitt studium, hvarjemte akademien i en senare skrifvelse af den 13
September 1882 förmålt sig med sina föregående framställningar äfven
hafva haft till ändamål att vid riksmuseum fästa en ifrågavarande
naturforskare, hvilken, född år 1850, genom sina betydande arbeten
just på det växtpalæontologiska området redan förvärfvat sig ett
européiskt namn, på samma gång akademien velat åt denne utmärkte
man bereda en för hans utpreglade vetenskapliga kallelse passande
verkningskrets, men att akademien, som ansåg möjligt att betänklig-
heter kunde möta att inrätta en ny fast tjänst, hemställt om beredande
åt Doktor Nathorst af en personlig anställning såsom intendent för de
antydde grupperna af riksmusei botaniska samlingar, deri inbegripna
äfven de växtpalæontologiska; och har akademien i skrifvelse den 12

*Ang. anvi-
sande af en
personlig lön
åt Doktor A.
G. Nathorst
såsom inten-
dent vid
naturhisto-
riska riks-
museum.*

sistlidne September förnyat berörda framställning och dervid bifogat ett tryckt exemplar af Doktor Nathorsts meritförteckning, utvisande att han, som redan 1869 uppträdde såsom naturvetenskaplig författare, sedermera å trycket utgifvit ett betydligt antal större och mindre arbeten och uppsatser, hufvudsakligen inom palæontologien.

Jemte det Utskottet anser sig böra anmärka, att Kongl. Maj:ts förevarande framställning rätteligen bort göras i sammanhang med regleringen af utgifterna under åttonde hufvudtiteln och icke såsom nu skett under den nionde, håller Utskottet före att, derest det vore för akademien behöfligt och önskvärdt att vid sig fästa Doktor Nathorst, medel härtill utan svårighet borde kunna beredas af de rika tillgångar akademien eger; och får Utskottet alltså hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning icke må af Riksdagen bifallas.

Ang. pension
för Rektorn
E. Brand-
berg.

15:o. Med anledning af en af Rektorn vid Nora pedagogi *Ernst Brandberg* gjord ansökning, som af domkapitlet i Vesterås i afgifvet yttrande förordats, har Kongl. Maj:t föreslagit, att bemälde Brandberg måtte å allmänna indragningsstaten beviljas en årlig pension af 3,000 kronor, att till honom från och med månaden näst efter den, då han efter erhållet afsked afgår från sin berörda befattning, under hans återstående lifstid utgå.

Af statsrådsprotokollet (se bil. 7 sid. 36 och 37) inhemtas hufvudsakligen: att sökanden är född den 30 Juni 1816; att han den 19 December 1842 blifvit utnämnd till rektor vid stadspedagogien i Säter, den 25 Maj 1849 förflyttats såsom rektor till Nora stadspedagogi samt, efter sistnämnda pedagogis utvidgning till tvåklassig, fortfarande tjenstgjort derstädes dels såsom kollega och dels från och med den 30 Oktober 1863 såsom ordinarie rektor; att han, enligt intyg af vederbörande eforus, städse med utmärkt skicklighet och nit bestridt sina tjensteåligganden; att han, på sätt ett vid ansökningen bifogadt läkarebetyg utvisade, genom allt för trägna ansträngningar under sin långa lärareverksamhet ådragit sig obotlig ögonsjukdom, starr å högra ögat och kronisk bindehinneinflammation å båda ögonen, samt så väl på grund häraf som till följd af sin höga ålder vore fullständigt urstånd-satt att vidare besörja sina tjensteåligganden;

att Statskontoret uti öfver ansökningen afgifvet yttrande anført, att jemlikt Kongl. brefvet den 16 Mars 1858 den lärarne vid allmänna läroverken tillkommande pensionsrätt icke genom något allmänt stadgande blifvit utsträckt till lärare vid pedagogier, hvarför, i fråga om

rätt för desse senare till pension å nämnda stat, framställning till Riksdagen torde böra ega rum; men att då Brandberg, enligt hvad handlingarne utvisade, hunnit en ålder af öfver 67 år, tjenstgjort vid pedagogier inom Vesterås stift under en tid af 41 år samt numera vore till följd af ålder och obotlig ögonsjukdom alldeles urståndsatt att vidare bestrida sina tjänstealigganden, samt alltså de föreskrifna vilkoren för pensions erhållande å indragningsstat blifvit af honom i allo fullgjorda, Statskontoret tillstyrkt bifall till ansökningen, under erinran, att då Brandberg enligt gällande stat åtnjöte: lön 2,500 kronor och två ålderstillägg med 1,000 kronor eller tillhopa 3,500 kronor, pensionsbeloppet borde, i öfverensstämmelse med grunderna i ofvanberörda nådiga bref af den 16 Mars 1858, bestämmas till 3,000 kronor.

I likhet med Kongl. Maj:t har Utskottet ansett Rektoren Brandberg böra tilldelas pension, hvaremot Utskottet anser, att beloppet i förevarande fall icke torde böra sättas högre än till åttio procent af den lön bemälde Brandberg nu uppbär, eller till 2,800 kronor, hvadan Utskottet alltså hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att Rektorn vid Nora pedagogi Ernst Brandberg må ega att från och med månaden näst efter den, då han efter erhållet afsked afgår från sin berörda befattning, under sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära en årlig pension af 2,800 kronor.

16:o. Med anledning af ingifven ansökning, till hvilken domkapitlet i Skara i infordradt utlåtande tillstyrkt bifall, har Kongl. Maj:t föreslagit, att läraren i musik vid Venersborgs högre allmänna läroverk *Oskar Henrik Bergqvist* må beviljas en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 900 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från musikleärebefattningen blefve honom beviljad.

Ang. pension för läraren i musik O. H. Bergqvist.

Af de vid Bergqvists ansökning fogade handlingar inhemtas, enligt hvad statsrådsprotokollet (se bil. 7 sid. 37 och 38) gifver vid handen, bland annat, att sökanden är född den 2 Oktober 1812 och således 71 år gammal; att han varit anställd i statens tjänst sedan den 26 Augusti 1858, då han börjat tjenstgöra såsom vikarierande sånglärare vid allmänna läroverket i Venersborg, eller något mer än 25 års tid, hvarunder sökanden den 22 Augusti 1862 erhållit konstitutorial å sin nuvarande tjänst, hvilken han, enligt ett af läroverkets inspektor

och rektor meddeladt intyg, skött med framstående skicklighet samt oförtröttadt nit; samt att, på sätt ett ansökningen jemväl bifogadt läkarebetyg utvisade, han dels på grund af hög ålder, dels till följd af en kronisk katarr i strup- och luftsrörsorganerna, som under den kallare årstiden och vid ansträngning förvärrades, numera vore oförmögen att sköta sin tjenst såsom musik- och sånglärare.

Vidare har Statskontoret i öfver berörda ansökning afgifvet utlåtande anfört, att äfven om stadgandet i nådiga brefvet den 16 Mars 1858, angående lärarnes vid elementarläroverken pensionerande enligt de för civile tjenstemän gällande grunder, skulle i afseende å öfningslärare vid dessa läroverk tillämpas, sökanden ännu icke i statens tjenst tillbragt den tid af 30 år, som jemte uppnådda 70 lefnadsår berättigade till pension å allmänna indragningsstaten; men att, då sökanden redan hunnit öfver denna lefnadsålder och behörigen styrkt vore, att han till följd af sjuklighet icke vidare kunde sköta sin tjenst, Statskontoret ansåge sig böra tillstyrka, att framställning till Riksdagen måtte ega rum om rättighet för sökanden, hvilkens aflöning enligt gällande stat utgjordes af lön 750 kronor jemte två ålderstillägg enligt nådiga brefvet den 13 Februari 1874 med 500 kronor, eller tillhoppa 1,250 kronor, att från och med månaden näst efter den, uti hvilken afsked blefve honom beviljadt, för sin återstående lifstid å allmänna indragningsstaten uppbära pension, hvars belopp, med afseende å hans framskridna ålder och väl vitsordade tjenstgöring, syntes böra bestämmas till ett hela aflöningen motsvarande belopp af 1,250 kronor årligen.

Utskottet hemställer,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må af Riksdagen bifallas.

*Ang. pension
för tecknings-
läraren A.
Hallin.*

17:o. Efter det domkapitlet i Göteborg, under tillstyrkande af bifall öfverlemnadt en af läraren i teckning vid högre allmänna latinläroverket i nämnda stad, *Anders Hallin* gjord underdånig ansökning om pension, har Kongl. Maj:t föreslagit, att bemälda Hallin måtte beviljas en årlig pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 1,000 kronor, att utgå från och med månaden näst efter den, då han efter erhållet afsked frånträder berörda befattning.

Af statsrådsprotokollet (se bil. 7 sid. 38 och 39) inhemtas hufvudsakligen, att Hallin är född den 24 December 1816; att han, som förvärfvat kompetens för lärarebefattning i teckning vid högre elementarläroverk, den 2 Februari 1859 utnämnts till sin nuvarande befattning

och sedermera utan afbrott bestridt densamma till början af Februari månad nästlidna år, hvarefter han för sjukdom åtnjutit tjänstledighet; samt att, förutom denna anställning, hvarunder han, enligt intyg af vederbörande rektor, fullgjort sin undervisningsskyldighet med utmärkt samvetsgrannhet, ovanligt nit och mycken skicklighet, Hallin undervisat i teckning jemväl vid andra läroverk, dels i Halmstad och dels i Göteborg, för hvilken tjänstgöring jemväl lemnats honom särskilda hedrande intyg; äfvensom att, enligt ett ansökningen bifogadt läkarebetyg, utfärdadt den 10 September 1883, Hallin, som lede af kronisk bronchit med tidtals påkommande exacerbationer, försvagad hörsel-förmåga, kronisk rheumatism i handleder och fingrar samt nedsatta kroppskrafter, icke vidare kunde på ett tillfredsställande sätt sköta sin lärarebefattning; samt att Statskontoret i infordradt yttrande anført, att, ehuru Hallin icke varit anstald i statens tjänst under så lång tid, som enligt författningarne för pensions åtnjutande å indragningsstat erfordrades, Statskontoret likväl och enär, såsom läkarebetyget gáfve vid handen, sökanden, med afseende å sin sjuklighet och framskridna ålder, icke torde kunna återtaga sin lärareverksamhet utan men för undervisningen vid läroverket, samt i betraktande jemväl af hans väl vitsordade tjänstgöring vid flere statens läroanstalter, ansåge sig, med stöd tillika af nådiga brefvet den 12 Juni 1880 i en likartad fråga angående pension för läraren i teckning vid allmänna läroverket i Norrköping, J. A. Båth, ega anledning att på det sätt tillstyrka nådigt bifall å förevarande underdåniga ansökning, att Kongl. Maj:t täcktes i nåder föreslå Riksdagen, att teckningsläraren Hallin, hvilken i denna egenskap åtnjöte lön, 1,000 kronor, och ålderstillägg dertill, enligt nådiga brefvet den 4 Februari 1870, med 500 kronor, eller tillhopa 1,500 kronor, måtte berättigas att från och med månaden näst efter den, uti hvilken han från tjänsten afginge, å allmänna indragningsstaten för sin återstående lifstid uppbära en pension af 1,000 kronor årligen.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte af Riksdagen bifallas.

18:o. Uppå derom gjord ansökning har Kongl. Maj:t vidare föreslagit, att t. f. läraren i teckning vid Jakobs och Ladugårdslands lägre allmänna läroverk i Stockholm *Sven Herlin* må beviljas rätt till pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 600 kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, då han, efter erhållet ent-

Ang. pension för t. f. teckningsläraren S. Herlin.

ledigande, afgår från sina befattningar såsom t. f. teckningslärare vid nämnda läroverk.

Af statsrådsprotokollet (se bil. 7 sid. 40) inhemtas:

att Herlin, med företeende af ålders- och läkarebetyg samt flera handlingar, till stöd för sin anhållan anfört, att han, som enligt särskilda förordnanden varit anställd i egenskap af t. f. lärare i teckning vid Jakobs och Ladugårdslands allmänna läroverk, vid det förra läroverket från och med vårterminen 1860 och vid det senare från och med höstterminen 1869, vore född den 25 Juni 1814 och således nu hunnit till en ålder, då han till följd af aftagande krafter snart nog finge afstå från vidare tjenstgöring;

att direktionen öfver Stockholms stads undervisningsverk i skrifvelse den 15 Augusti sistlidet år, jemte bestyrkande af Herlins uppgifter om tiden för hans anställning vid förenämnda läroverk och med instämmande i de af vederbörande rektorer angående hans tjenstgöring derstädes meddelade utmärkta vitsord, förklarar sig anse Herlin väl förtjent att erhålla någon pension, hvaraf han till följd af ålder och öfriga förhållanden vore i stort behof, samt hemställt, att nådig framställning måtte till Riksdagen aflåtas om beviljande åt Herlin af en årlig pension till det belopp, som Kongl. Maj:t ansåge kunna för honom ifrågakomma;

att Statskontoret, hvars yttrande öfver ansökningen infordrats, med afseende å Herlins synnerligen väl vitsordade tjenstgöring såsom teckningslärare vid allmänna läroverk, samt då han uppnått en ålder af öfver 69 år och, enligt hvad läkarebetyget utvisade, numera vore sjuklig, ansett sig böra understödda direktionens ofvanberörda hemställan; samt att, beträffande frågan om pensionens belopp, Statskontoret, i betraktande deraf att Herlin icke innehaft ordinarie tjenst och blott en jemförelsevis kort tid tjenat staten, funne sig icke kunna tillstyrka beviljande af högre pension än 600 kronor årligen, motsvarande aflöningen för teckningsläraren vid hvardera af de två läroverk, der Herlin vore tjenstgörande.

På grund af hvad sålunda förekommit och anförts, hemställer Utskottet,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning måtte vinna Riksdagens bifall.

*Ang. pension
för Vakt-
mästaren C.
P. Berggren.*

19:o. På Kanslersemetets vid Upsala universitet derom gjorda framställning har Kongl. Maj:t vidare föreslagit, att Vaktmästaren vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet *Carl Petter Berggren* må erhålla

rätt att från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från vaktmästaretjensten varder honom beviljadt, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 750 kronor.

Af statsrådsprotokollet (bil. 7 sid. 41 och 42) inhemtas hufvudsakligen, att Berggren är född den 14 Juli 1818; att han allt sedan den 23 September 1858 varit anställd vid förenämnda instituts kemiska laboratorium samt städse med nit och trohet fullgjort sina åligganden; att han, enligt hvad för honom den 24 Juli innevarande år utfärdadt läkarebetyg utvisade, lede af organiskt hjertfel jemte kronisk lungkatarr och lungemphysem, äfvensom i sammanhang härmed af andtätta vid något hastigare rörelse eller ansträngning; samt att han till följd häraf vore oförmögen att vidare sköta sin tjänst, samt att i fråga om pensionens belopp lärarekollegiet vid Karolinska medico-kirurgiska institutet ansett detsamma billigtvis ej böra sättas lägre än nuvarande vaktmästarelönen, 750 kronor, helst förmånen af fri bostad vid afskedstagandet ginge förlorad.

Uti öfver ifrågavarande framställning afgifvet yttrande har Statskontoret ansett sig ega anledning tillstyrka aflåtandet till Riksdagen af framställning om Berggrens öfverflyttande å indragningsstat efter afskeds erhållande.

Ehuru Utskottet, på grund af hvad ofvan blifvit anfördt, anser Berggren böra hugnas med pension efter afskedstagandet, anser Utskottet det likväl vara mindre lämpligt att bevilja honom pension till samma belopp som den under tjänstetiden åtnjutna lön, hvadan det äskade beloppet torde kunna nedsättas till 500 kronor; och får Utskottet alltså hemställa,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att Vaktmästaren vid Karolinska medico-kirurgiska institutet Carl Petter Berggren må erhålla rätt att från och med månaden näst efter den, i hvilken afsked från vaktmästaretjensten varder honom beviljadt, å allmänna indragningsstaten åtnjuta en årlig pension af 500 kronor.

20:o. För Vaktmästaren vid Gymnastiska centralinstitutet *Anders Fredrik Andersson* har Kongl. Maj:t, på direktionens för nämnda institut derom gjorda hemställan, föreslagit rätt till pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 800 kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked från vaktmästaretjensten blefve honom beviljadt.

*Ang. pension
för Vakt-
mästaren A.
P. Andersson.*

Till stöd för denna framställning är, enligt hvad af statsrådsprotokollet (se bil. 7 sid. 42 och 43) inhemtas, anfördt, att Andersson är född den 7 Juni 1818, tjenstgjort vid ofvannämnda institut sedan den 26 Juli 1847 och, enligt bifogadt läkarebetyg, numera af ålder så försvagad, att han icke oklanderligen kunde sin tjänst förrätta; och har Statskontoret i infordradt yttrande hemställt, att Andersson måtte tillerkännas rättighet att vid afskedstagandet komma i åtnjutande af pension å allmänna indragningsstaten, hvilken pension vid det förhållandet, att Andersson åtnjöte lön till belopp af 800 kronor och förmånen af fri bostad, borde bestämmas till lönens hela belopp.

I öfverenstämmelse med och under åberopande af hvad Utskottet i fråga om den för Vaktmästaren C. P. Berggren föreslagna pension här ofvan anført, anser Utskottet pensionen för ofvanbemälda Andersson icke böra bestämmas till högre belopp än 600 kronor; hemställande Utskottet alltså,

att Kongl. Maj:ts förevarande framställning må på det sätt af Riksdagen bifallas, att Vaktmästaren Andersson må erhålla rätt till pension å allmänna indragningsstaten till belopp af 600 kronor årligen, att utgå från och med månaden näst efter den, hvarunder afsked från befattningen såsom vaktmästare vid Gymnastiska centralinstitutet varder honom beviljad.

21:o. I anledning af derom gjord ansökning har Kongl. Maj:t föreslagit, att å allmänna indragningsstaten må för Öfverläkaren vid Göteborgs hospital m. m. Carl Theodor Anjous enka *Inga Maria Anjou*, född Molin, uppföras en pension af 800 kronor, att af henne från 1884 års början årligen åtnjutas, så länge hon förblifver enka.

Af statsrådsprotokollet (se bil. 7 sid. 43) inhemtas rörande denna framställning:

att doktor Anjou, som var född år 1823, utnämndes 1854 till biträdande läkare vid Vadstena hospital samt 1872 till öfverläkare vid Göteborgs hospital, hvilken sistnämnda tjänst han till sin död den 20 Augusti 1883 innehade; att han efterlemnade enkan, född den 20 November 1840, och sex barn, af hvilka det äldsta vid fadrens död var 20 och det yngsta 5 år gammalt; att hvarken enkan eller barnen egde rätt till pension från civilstatens pensionsinrättning, i hvilken rikets hospitalsläkare icke vore delegare; samt att, till bekostande af enkans och barnens underhåll och uppfostran, ej funnes andra tillgångar än det kapital af 7,283 kronor 48 öre, som bouppteckningen utvisade såsom boets hela behållning;

Ang. pension
för hospitals-
öfverläkaren
C. Th. Anjous
enka.

att direktionen för Göteborgs hospital i det yttrande, hvarmed direktionen beledsagat ansökningen — vid betraktande af att öfverläkaren Anjou varit anställd vid Vadstena och Göteborgs hospital i sammanlagdt omkring 30 år och följaktligen kunde sägas hafva offrat sin bästa krafter åt hospitalsvården, samt att han särskildt vid ordnandet af sistnämnda hospital, hvilket i och med hans öfvertagande af öfverläkaretjensten derstädes blef öppnadt för sjukes mottagande, och vid de förändringar å byggnaderna och deras inredning, som i följd af vunnit erfarenhet år efter år egt rum, nedlagt mycket arbete och underkastat sig en mängd omsorger utöfver sin i och för sig trägna tjenst — på det varmaste tillstyrkt, att åtgärd måtte vidtagas för utverkande af den begärda pensionen;

samt att Medicinalstyrelsen uti öfver ansökningen afgifvet utlåtande, med vitsordande af det särdeles nitiska, samvetsgranna och i allo berömvärda sätt, hvarpå doktor Anjou under sin långvariga tjenstgöring såsom hospitalsläkare städse verkat, hemställt, att en pension af 800 kronor måtte för hans enka af Riksdagen begäras.

Åberopande hvad Utskottet i punkten 10:o här ofvan förut anfört, får Utskottet, vid det förhållande, att i förevarande fall bouppteckningen efter aflidne Anjou utvisar en icke obetydlig behållning, samt Kongl. Maj:t för öfrigt lärer vara i tillfälle att efter omständigheterna af för sådant ändamål tillgängliga medel tilldela understöd åt sådana hjälpbehöfvande, hvarom här är fråga, hemställa,

att Riksdagen icke måtte bifalla hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit.

22:o. Vidare har Kongl. Maj:t föreslagit, att chefen för byrån för kontrollen öfver tillverkningsafgifter, Kanslirådet Friherre *Alfred Henrik Eduard Fock* må från och med månaden näst efter den, under hvilken afsked från byråchefsbefattningen varder honom beviljadt, erhålla pension å allmänna indragningsstaten under sin återstående lifstid till belopp af 5,000 kronor årligen.

Ang. pension för Kanslirådet Friherre A. H. E. Fock.

Såsom skäl för denna framställning är i statsrådsprotokollet (se nionde hufvudtiteln sid. 5 och 6) anfördt: att Friherre Fock är född den 9 Oktober 1818; att han varit i statens tjenst sedan den 17 November 1837, eller i mer än 46 år; att han åtnjuter enahanda aflöningsförmåner, som öfrige byråchefer i departementet, samt att enda hindret för hans pensionsrätt är den omständigheten, att hans lön icke är uppförd å rikets stat, utan anvisad å anslaget för kontrollen å tillverkningsafgifter; att dessa förhållanden synts påkalla, att Friherre

Fock, efter att hafva uppnått den lefnads- och tjänstålder, som för hans vederlikar medförde pensionsförmån, äfven borde deraf komma i åtnjutande med enahanda belopp, som tillkomme öfrige byråchefer, eller 5,000 kronor; att förevarande framställning gjorts, icke på grund af någon Friherre Focks ansökning, utan för att kunna redan med nästa års ingång få tillämpad en organisation (den föreslagna kontroll- och justeringsbyrån), hvilken det obestriddigen måste anses önskvärdt att så snart som möjligt genomföra, då den tilläte indragning af ett bestående särskildt embetsverk och öfverflyttning af dess göromål på ett annat embetsverk, med betydlig kostnadsbesparing för staten; samt att oberoende deraf att Friherre Focks ålder, tjänstetid och framstående embetsmannaduglighet visserligen gjorde honom väl förtjent af den ifrågasatta pensionsförmånen, det således vore i statens intresse och för att bereda statskassan en besparing, af vigt att denna pension beviljades.

Under åberopande af de skäl, hvilka för bifall sålunda blifvit anförda samt med erinran att, enligt hvad inhemtade upplysningar gifva vid handen, Friherre Fock icke är berättigad att uppbära någon pension från civilstatens pensionsinrättning, enär han, som den 25 Maj 1870 tillträdde sitt nuvarande embete, icke innehaft detsamma så lång tid, som enligt gällande bestämmelser erfordras för pensions erhållande från nämnda pensionsinrättning, får Utskottet hemställa,

att Riksdagen må bifalla hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit.

Ang. pension
för Bank-
inspektören
C. G. Carl-
qvist.

23:o. Sedan, enligt hvad Statsrådet och Chefen för Kongl. Finansdepartementet i skrifvelse den 29 sistlidne Januari anmält, Bankinspektören *Carl Gustaf Carlqvist* den 23 i samma månad affidit, har följaktligen frågan om den af Kongl. Maj:t för bemälde Carlqvist äskade pension förfallit; hvilket Utskottet härmed skolat

anmäla.

Ang. pension
ät Justitie-
ombudsman-
nen N. A.
Fröman.

24:o. Uti särskilda inom Riksdagens båda Kamrar väckta motioner hafva Herr *M. Hallenborg* (motion N:o 9 i Första Kammaren) och Herr vice Talmannen *Carl Ifvarsson* (motion N:o 31 i Andra Kammaren) föreslagit, att Riksdagen behagade förklara dess nuvarande Justitieombudsman Herr *Nils August Fröman* berättigad att från och med månaden näst efter den, då han lemnar justitieombudsmanna-embetet, å allmänna indragningsstaten undfå en årlig pension, motsvarande den lön han nu uppbär.

Såsom skäl för demna framställning hafva motionärerne anført:

att då Justitieombudsmannen Fröman, som aldrig innehaft något ordinarie statsembete och således icke har någon pensionsrätt, numera uppnått den lefnadsålder, som berättigar statens embetsmän till pension vid afskedstagandet, motionärerne ansett sig böra härå påkalla Riksdagens uppmärksamhet, ehuru omedelbart behof af pension för Herr Fröman icke förefunnes, då hans helsa och krafter ännu tillåta honom att bestrida sitt embete, derest han på grund af Riksdagens förtroende dervid bibehålles;

att Fröman, som under 1847—1848 års riksdag tjenstgjorde såsom notarie i Bondeståndet, blifvit i Mars månad sistnämnda år antagen till sekreterare i justitieombudsmanna-expeditionen; att han tjenstgjort under 1850—51 års riksdag ytterligare såsom notarie i samma stånd samt blifvit vid 1859—60 års riksdag Bondeståndets sekreterare och under samma riksdag vald till suppleant för justitieombudsmannen;

att han år 1861 i Augusti månad inträdt, på grund af företräda-rens död, i justitieombudsmanna-embetet, hvilket han sedan dess innehaft i något mer än 22 år;

att då Fröman sålunda under en tidrymd af 36 år varit anställd i Riksdagens tjenst och derunder ådagalagt stor skicklighet och samvetsgrannhet, och då han bestridt det ansvarsfulla och grannliga embetet såsom justitieombudsman längre än någon af sina företrädare och på ett sätt, som tillvunnit honom högaktning och förtroende så inom som utom riksdagen, motionärerne förestält sig, att Riksdagen skulle anse det vara för sig en angenäm pligt att erkänna ett så långvarigt och förtjenstfullt arbete i dess tjenst genom att redan nu förklara Fröman berättigad att, då han lemnar sitt embete, komma i åtnjutande af en pension, som betryggar hans ålderdom för näringsbekymmer, på samma gång den utgör ett bevis på Riksdagens uppfattning af hans förtjenster.

Instämmande uti hvad motionärerne sålunda anført, samt med tillkännagifvande att den lön Justitieombudsmannen Fröman nu uppbär utgör 8,000 kronor, hemställer Utskottet,

att Riksdagen behagade förklara dess nuvarande Justitieombudsman Herr N. A. Fröman berättigad att från och med månaden näst efter den, då han lemnar justitieombudsmanna-embetet, å allmänna indragningsstaten undfå en årlig pension, motsvarande den lön han nu uppbär.

Ang. pension
för Öfverste-
löjtnanten E.
H. Ströms
enka.

25:o. Uti en inom Första Kammaren väckt motion, N:o 14, har Friherre *John Ericson* föreslagit, att Riksdagen måtte besluta att åt enkan efter aflidne Chefen för Jemtlands hästjägarcorps Öfverstelöjtnanten *Edvin Hippolit Ström*, *Johanna Mathilda Ström*, född Taube, bevilja en årlig pension af 575 kronor, motsvarande skilnaden emellan det belopp hon nu från arméns enke- och pupillkassa eger rätt åtnjuta och den pension hon skulle kunnat uppbära, om hennes mans död infallit under innevarande år.

Såsom skäl för ofvanberörda framställning har motionären hufvudsakligen anfört:

att Öfverstelöjtnanten *Ström* vid sitt frånfälle efterlemnade enka och fem oförsörjda barn med en behållning i boet af något öfver 15,000 kronor, enligt bouppteckningsinstrumentet, och rätt till pension för enkan ur arméns enke- och pupillkassa af 225 kronor, men att behållningen af skäl, som i motionen icke kunde omförmålas, icke hade det värde, som siffran utvisade; samt att, då förlidet års Riksdag för sin del beslutit och arméns år 1883 församlade krigsbefäl bifallit en anordning med arméns enke- och pupillkassa, hvarigenom enkepensioner från och med år 1884 skulle jemförelsevis ansevärt förhöjas, Öfverstelöjtnanten *Ströms* enka, derest han lefvat öfver nyårsdagen innevarande år, skulle varit i tillfälle att förvärfva sig rätten till 800 kronors pension i stället för de 225, som hon nu vore berättigad att uppbära.

Hvad motionären till stöd för sitt förslag anfört synes Utskottet icke vara af beskaffenhet att böra föranleda frångående från den af Utskottet antagna grundsatsen att endast i sällsynta undantagsfall understödja enskilda motionärers förslag om pensioners beviljande; hvarföre Utskottet äfven nu hemställer,

att Friherre *Ericsons* förevarande motion må af Riksdagen lemnas utan afseende.

Ang. ersätt-
ning för den
i äldre lön
ingående
spannmål.

26:o. Då riksmarkegångspriset å spannmål åren 1881—1883 utgjort i medeltal 2 kronor 42 öre för kubikfoten, motsvarande 15 kronor 23 öre för tunna eller 4 kronor 73 öre utöfver det värde, 10 kronor 50 öre för tunnans, hvartill spannmålen vid 1840—1841 års statsreglering beräknades, har Kongl. Maj:t föreslagit, att den lönefyllnad, hvarom löntagare, som före nämnda statsreglering tillträdde och ännu bibehölle lön med derunder beräknad spannmål, blifvit jemlikt stadgade grunder försäkrad, måtte efter en prisskilnad af 4 kronor 73 öre för tunnans, bestämmas till utgående från allmänna indragningsstaten.

Vid det af Statskontoret upplysta förhållande, att beloppet af den spannmål, som inbegripes under lönen för den ende kvarstående, till sådan förhöjning berättigade löntagaren, utgör 15 tunnor, erfordras sålunda till bestridande af ifrågavarande utgift en summa af 70 kronor 95 öre.

Med anledning häraf hemställer Utskottet,

att den lönefyllnad, hvarom löntagare, som för vidtagandet af 1840—1841 års statsreglering tillträdt och ännu bibehåller lön med derunder beräknad spannmål, jemlikt stadgade grunder blifvit försäkrad, må, efter en prisskilnad af 4 kronor 73 öre för tunnan, bestämmas till utgående från allmänna indragningsstaten.

27:o. Slutligen har Kongl. Maj:t föreslagit, att för afrundande af samtliga hufvudtitlarnes slutsummor det kontanta anslaget till allmänna indragningsstaten höjes med 312 kronor, eller från 1,309,108 kronor till 1,309,420 kronor.

Ang. beloppet af de ordinarie anslagen under nionde hufvudtiteln.

Med anledning häraf hemställer Utskottet,

att Utskottet vid uppgörandet af riksstaten för år 1885 må ega att i anslaget till allmänna indragningsstaten vidtaga den jemkning, som för jemnande af riksstatens slutsummor kan blifva erforderlig.

Extra anslag.

28:o. I fråga om extra anslag å denna hufvudtitel har Kongl. Maj:t föreslagit: att å extra stat för år 1885 må anvisas ett kreditiv af 900,000 kronor, att användas dels till upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering med nu fastställda pensionsbelopp, mot skyldighet för pensionskassan att afstå det för året densamma tillkommande förhöjda vederlag för de till statsverket indragna rusthållsavgifterna, och dels till fyllnadspensioner i enlighet med de af Riksdagen godkända grunder för sådana pensioners utgående,

Ang. kreditiv för arméns pensionskassa.

äfvensom att hvad af de till pensioneringen under år 1884 anslagna medel kan blifva oanvänt må för det kommande årets pensionering användas.

Med erinran endast, att berörda framställning öfverensstämmer med hvad Kongl. Maj:t vid föregående riksdagar föreslagit samt då blifvit af Riksdagen godkändt, hemställer Utskottet,

att hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit må vinna Riksdagens bifall.

Stockholm den 27 Mars 1884.

På Stats-Utskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.

Reservationer:

Vid punkten 4:o (angående folkskolelärares pensionering):
af Herrar Grefve *G. Sparre*, Friherre *R. von Kræmer* och Friherre *E. M. P. von Vegesack*;

af Herr *L. M. Nordenfelt*, som yrkat, att Riksdagen såsom vilkor för att folkskolelärare, hvilka oförvitligt förestått sin tjänst, men erhållit afsked före år 1867, må komma i åtnjutande af understöd från det ifrågavarande anslaget, må bestämma tjänstgöring under minst femton år;

af Herr *R. Törneblad*, i afseende å det formella.

Vid punkten 10:o (angående pension åt Löjtnanten S. G. Westmans enka, Ellen Westman):

af Herrar Grefve *G. Sparre*, *L. V. S. Lothigius*, *L. M. Nordenfelt*, Friherre *G. Tamm*, Grefve *S. Lagerberg*, *R. Törneblad*, Friherre *E. M. P. von Vegesack*, *G. F. Burman* och *B. Rääf*, hvilka yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag;

af Herrar Friherre *H. M. Palmstierna* och Friherre *R. von Kræmer*, hvilka likaledes yrkat bifall till Kongl. Maj:ts förslag, under återopande

af det liknande förhållande, då 1882 års Riksdag (se nämnda Riksdags Stats-Utskotts Utlåtande N:o 56), med hänsyn dertill att direktören vid kronoarbeitsstationen å Tjurkö, Majoren Olof Teodor Sundholm funnit sin död genom en olyckshändelse, som drabbade honom i tjensten, beviljade pension åt hans enka med 300 kronor årligen och åt hans tre barn med 100 kronor åt dem hvar.

Vid punkten 11:o (angående pension åt Navigationsföreståndaren A. F. Kullanders enka Emilia Charlotta Kullander):

af Herrar *A. P. Danielson, O. B. Olsson, N. Petersson, Sven Nilsson, J. E. Johansson, Jan Andersson* och *C. A. Larsson*.

Vid punkten 12:o (angående pension för direktör och lärare vid Musikaliska akademiens konservatorium):

af Herrar *P. O. Hörnfeldt, Sven Andreasson, A. P. Danielson, O. B. Olsson, N. Petersson, Ola Andersson, Sven Nilsson, J. E. Johansson, Jan Andersson* och *C. A. Larsson*.

Vid punkten 13:o (angående provinsialläkares pensionsrätt):

af Herrar Grefve *G. Sparre, L. V. S. Lothigijs, L. M. Nordenfelt*, Friherre *G. Tamm, R. Törnebladh* och *B. Rääf*;

af Herr Grefve *S. Lagerberg*, som yrkat bifall till Kongl. Maj:ts proposition i fråga om pensionsbeloppet, men till Herr A. Hedins motion i fråga om de till grund för pensioneringen liggande åldersbestämmelser.

Vid punkten 14:o (angående anvisande af personlig lön åt Doktor A. Nathorst såsom intendent vid Naturhistoriska riksmuseum):

af Herrar Grefve *G. Sparre*, Friherre *R. von Kræmer, L. M. Nordenfelt*, Friherre *G. Tamm*, Grefve *S. Lagerberg*, Friherre *E. M. P. von Vegesack* och *B. Rääf*;

af Herr *R. Törnebladh*, med hvilken Herr *L. V. S. Lothigijs* instämt, som yttrat:

“Ehuru den nu åt D:r Nathorst på indragningsstat föreslagna aflöningen i sjelfva verket synes vara att betrakta såsom begynnelsen till framtida anordnande af en ny intendentsbefattning vid naturhistoriska riksmuseum, synes dock vid betraktande så väl af Doktor Nathorsts utmärkta förtjenster såsom vetenskapsman, som ock af möjligheten att genom hans anställning för tillfället fylla en lucka i afseende å vården af museets samlingar, fullt skäl vara för handen att bifalla Kongl.

Maj:ts förslag, helst som det ingalunda kan anses utredt, att Akademiens medel lemna tillgång till att allt framgent bestrida den ifrågavarande aflöningen. Jag hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna proposition må af Riksdagen bifallas“;

af Herr *Ola Andersson* som anförde:

“Då Utskottet sistlidna år i dess Betänkande N:o 12 a) punkten 19 på grund af en då i ämnet väckt motion både erkänt behofvet af förstärkta arbetskrafter på ifrågavarande området och D:r Nathorsts så väl vetenskapliga förtjenster som lämplighet för platsen, men deremot i främsta rummet ansett betänkligt att Riksdagen, utan att Kongl. Maj:t dertill gifvit anledning och utan att några nya skäl, som ej hos Kongl. Maj:t anförts, tillkommit, skulle upprätta en tjenstebefattning samt derjemte tillsätta befatningens innehafvare, samt för den skull uttalat såsom lämpligaste utvägen, att, om Akademien härtill saknade egna medel, sådana ansloges efter derom af Kongl. Maj:t gjord framställning, med hvilka Akademien kunde vidtaga de efter förhållandena påkallade åtgärder, så har det synts mig, då det lär kunna anses ådagalagdt, att Akademien förfogar öfver rikliga medel, och då nu framställning från Kongl. Maj:t inkommit till Riksdagen, att Utskottet bort tillstyrka Riksdagen att mera bestämdt förklara, det intet hinder från dess sida möter att för det ifrågavarande ändamålet använda af Akademiens tillgångar“.

Vid punkten 15:o (angående pension för Rektorn *E. Brandberg*): af Herrar Grefve *G. Sparre*, Friherre *H. M. Palmstierna*, Friherre *R. von Kræmer*, *L. V. S. Lothigius*, *L. M. Nordenfelt*, Friherre *E. M. P. von Vegesack* och *B. Rүүf*;

af Herr *R. Törnebladh*, med hvilken Herrar Friherre *G. Tamm* och Grefve *S. Lagerberg* instämt, som anförde:

“Enligt gällande bestämmelser utgår i allmänhet och särskildt för lärare (vid uppnådda 70 lefnadsår, men då sjuklighet eller försvagadt helstillstånd styrkes redan vid 65 lefnadsår och efter vid pass 40 års tjenstetid) pensionsbeloppet med hela lönen till och med 3,000 kronors lön, men för högre lön med 80 procent af totalsumman, dock så, att aflöning öfver 3,000 kronor, men mindre än 3,750 kronor, berättigar till pension af 3,000 kronor. Tillämpas dessa bestämmelser på det nu ifrågavarande fallet, bör för Rektor *Brandberg* pensionen fastställas till fulla 3,000 kronor. Någon giltig grund att å honom icke tillämpa

desamma anser jag ej kunna sökas deri, att pension för lärare vid pedagogi ej är en gifven rättighet, utan måste beviljas af Riksdagen. Riksdagen synes mig nemligen, derest vederbörande i öfrigt befinnes förtjent af pension, böra likställa honom med hans vederlikar vid de allmänna läroverken. Jag hemställer alltså,

att Kongl. Maj:ts i ämnet aflåtna proposition måtte af Riksdagen bifallas“.

Vid punkten 19:o (angående pension för Vaktmästaren C. P. Berggren):

af Herrar Grefve *G. Sparre*, Grefve *S. Lagerberg*, *R. Törneblad*h och *B. Rääf*.

Vid punkten 20:o (angående Vaktmästaren A. F. Andersson):

af Herrar Grefve *G. Sparre*, Grefve *S. Lagerberg*, *R. Törneblad*h och *B. Rääf*.

Vid punkten 21:o (angående pension för Hospitalsöfverläkaren C. Th. Anjous enka):

af Herrar Grefve *G. Sparre*, Friherre *H. M. Palmstierna*, Friherre *R. von Kræmer*, *L. V. S. Lothigi*us, *L. M. Nordenfelt*, Friherre *G. Tamm*, Grefve *S. Lagerberg*, *R. Törneblad*h, Friherre *E. M. P. von Vegesack* och *B. Rääf*.

Vid punkten 25:o (angående pension för Öfverstelöjtnanten E. H. Ströms enka):

af Herrar Friherre *H. M. Palmstierna*, *L. M. Nordenfelt*, Grefve *S. Lagerberg* och Friherre *E. M. P. von Vegesack*.

Herrar *R. Montgomery-Cederhielm* och *C. E. Casparsson*, hafva begärt få antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen inom Utskottet af de i detta utlåtande omförmälda ärenden.

Bil. Litt. A.

Allmänna indragningsstaten.

	Kronor.	ö.
<i>Ny anvisning.</i>		
Justitierådet Eduard Henrik Carleson, pension	5,600	—
Kamreraren vid indragna straffängelset i Varberg Kristoffer Westers- hult, pension	2,000	—
Till understöd åt ännu qvarlevande, i behof stadde landtvärnsmän ...	4,000	—
Afidne föreståndaren för navigationsskolan i Hernösand Adolf Fredrik Kullanders enka Emilia Charlotta Kullander, född Magnusson, pension	300	—
Rektorn vid Nora pedagogi Ernst Brandberg, pension	2,800	—
Läraren i musik vid Venersborgs allmänna läroverk Oscar Henrik Bergqvist, pension	900	—
Läraren i teckning vid latinläroverket i Göteborg Anders Hallin, pension t. f. läraren i teckning vid Jakobs och Ladugårdslands allmänna läro- verk i Stockholm Sven Herlin, pension	1,000	—
Vaktmästaren vid Karolinska mediko-kirurgiska institutet Carl Petter Berggren, pension	600	—
Vaktmästaren vid Gymnastiska centralinstitutet Anders Fredrik Anders- son, pension	500	—
Vaktmästaren vid Gymnastiska centralinstitutet Anders Fredrik Anders- son, pension	600	—
Chefen för Byrån för kontrollen öfver tillverkningsafgifter, Kanslirådet Friherre Alfred Henrik Eduard Fock, pension	5,000	—
Justitieombudsmannen N. A. Fröman, pension	8,000	—
Understöd åt f. d. folkskolelärare, som tagit afsked före år 1867	10,000	—
Summa	41,300	—

Bil. Litt. B.

Tabell öfver ordinarie anslagen under

1884 års riksstat anslår:

Anvisning i kontant.		Ersättning för indragen indelning m. m. på förslag.		Summa.		
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	
112,286	—	—	—	112,286	—	Civilstatens pensionskassa:
						Pensionsstaten för civile embets- och tjänstemän
						Dito för deras enkor och omyndiga barn
						Ersättning för mistade löneinnehållningar
						Dito för nådårs- och begrafningshjulsbesparingar
						För pensionering af kommissionslandtmätare jemte deras enkor
						För d:o af tjänstemän och betjente vid skogsstaten och
						För d:o af föreståndare, lärare och betjente vid tekniska
						För d:o af embets- och tjänstemän samt betjente vid Väg-
						ordinarie stat, äfvensom af deras enkor och barn
100,428	—	—	—	100,428	—	Arméns pensionskassa:
						Ersättning för mistade löneinnehållningar
						Dito för nådårs- och begrafningshjulsbesparingar
						Bidrag till pensionering af enkor och barn efter befäl och
244,025	—	—	—	244,025	—	Vadstena krigsmanshuskassa
219,470	—	—	—	219,470	—	Amiralitetskrigsmanskassan:
						Ersättning för mistade inkomster:
						Till pensionsfonden
						„ gratialfonden
						Till pensionering af flottans befäl och underbefäl med vederlikar,
						„ d:o af flottans och lotsverkets gemenskap (deraf <i>högst</i>
						mans och handtverksstaterna inrättade invalidstat) <i>förslags-</i>
60,350	—	—	—	60,350	—	Invalidhusfonden
5,000	—	—	—	5,000	—	För blesserade öfver- och underofficerare, <i>reservationsanslag</i>
						<i>Afgår:</i> nedsättning
78,000	—	—	—	78,000	—	Bidrag till handelsflottans pensionsanstalt, att af tullmedlen
Tpt	819,559	—	—	819,559	—	

Pensions- och

A. Pensions-

Litt. B.

riksstatens N i o n d e hufvudtitel.

		Förslag till blifvande riksstat:					
		Anvisning i kontant.		Ersättning för indragen indelning m. m. på förslag.		Summa.	
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
indragningsstaterna.							
staten.							
	37,500: —						
	45,000: —						
	2,246: —						
	6,540: —						
och barn	7,200: —						
skogsskolorna	9,000: —						
högskolan	3,500: —						
och vattenbyggnadsstyrelsen, hvilka uppbära lön på	1,300: —	112,286	—	—	—	112,286	—
	4,640: —						
	28,080: —						
underbefäl med vederlikar	67,708: —	100,428	—	—	—	100,428	—
		244,025	—	—	—	244,025	—
	36,320: —						
	16,650: —						
<i>förslagsanslag</i>	52,970: —						
9,030 kronor till den för daglönare å f. d. timmeranslag	100,000: —						
	66,500: —	219,470	—	—	—	219,470	—
		60,350	—	—	—	60,350	—
	5,000: —						
	1,000: —	4,000	—	—	—	4,000	—
direkte utgå, <i>förslagsanslag</i>		78,000	—	—	—	78,000	—
	Transport	818,559	—	—	—	818,559	—

1884 års riksstat anslår:

Anvisning i kontant.		Ersättning för indragen indelning m. m. på förslag.		Summa.	
Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
819,559	—	—	—	819,559	—
68,471	—	—	—	68,471	—
355,000	—	—	—	355,000	—
56,000	—	—	—	56,000	—
6,000	—	—	—	6,000	—
1,305,030	—	—	—	1,305,030	—
1,309,108	—	6,400	—	1,315,508	—
2,614,138	—	6,400	—	2,620,538	—

Bidrag till pensionering af enkor och barn efter lärare vid all-
 Bidrag till folkskolelärares pensionering.....
 Bidrag till folkskolelärares enke- och pupillkassa
 Bidrag till Kongl teaterns pensionskassor

B. Allmänna

Till diverse föremål, *förslagsanslag*. Nuvarande anvisning i
Tillkommer för afrundande af samtliga hufvudtitlarnes slut-

		Förslag till blifvande riksstat:					
		Anvisning i kontant.		Ersättning för indragen indelning m. m. på förslag.		Summa.	
		Kronor.	ö.	Kronor.	ö.	Kronor.	ö.
Transport		818,559	—	—	—	818,559	—
männa läroverk, pedagogier, seminarier m. m.		68,471	—	—	—	68,471	—
.....		355,000	—	—	—	355,000	—
.....		56,000	—	—	—	56,000	—
.....		6,000	—	—	—	6,000	—
Säger		1,304,030	—	—	—	1,304,030	—
indragningsstaten.							
kontant		1,309,108	—				
summor		312	—	6,400	—	1,315,820	—
Summa		2,613,450	—	6,400	—	2,619,850	—

Bil. Litt. C.

Tabell öfver extra ordinarie anslagen under riksstatens
N i o n d e hufvudtitel.

	Kronor.	ö.
<i>Pensionsstaten:</i>		
För upprätthållande af arméns pensionskassas egen pensionering samt till fyllnadspensioner, kreditiv	900,000	—